

ДОКЛАД

**За изпълнението през 2016 г.
на Националния план за
изпълнение на Европейската
гаранция за младежта 2014 –
2020 г.**

*Изготвен в изпълнение на т. 3 от
Решение № 267 на Министерския
съвет от 28 април 2014 г.*

СОФИЯ
Март 2017 г.

1. Обща информация

В края на 2013 г., с протоколно решение № 51 от 18.12.2013 г., Министерският съвет (МС) одобри Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта 2014 – 2020 г. (НПИЕГМ). Планът обхваща периода 2014 – 2020 г. и е разработен в отговор на Препоръка на Съвета на ЕС от април 2013 г. за създаване на Гаранция за младежта. Съгласно Препоръката, Гаранцията за младежта изисква младите хора да получават добро предложение за работа, продължаване на образованието, чиракуване или стаж в рамките на срок от четири месеца след като останат без работа или напуснат системата на формалното образование.

НПИЕГМ е разработен от Министерството на труда и социалната политика (МТСП), с подкрепа от междуведомствена работна група, в която участваха представители от Министерството на икономиката, Министерството на младежта и спорта, Министерството на образованието и науката, Агенцията по заетостта, Агенцията за социално подпомагане, Националният статистически институт, както и от национално представителните организации на работодателите и на работниците и служителите и на организации от неправителствения сектор.

В изпълнение на Съобщение на Европейската комисия (ЕК), в края на 2013 г. одобреният Национален план бе изпратен в Европейската комисия (ЕК), като Комисията следи неговото изпълнение и оценява напредъка. В отговор на дадените технически бележки и препоръки, НПИЕГМ бе актуализиран с Решение на МС № 267 от 28 април 2014 г.

Структурата на Националния план отразява представения от ЕК формуляр за разработване на национални планове от страните-членки на ЕС и по нея е разработен настоящият доклад, който включва принос от ангажираните институции и организации.¹

2. Изпълнение на схемата за Гаранция за младежта на национално ниво

2.1. Национална Гаранция за младежта на Р България, съгласно Препоръка на Съвета на ЕС от 22 април 2013 г.

Националната гаранция за младежта на България предвижда, че всеки млад човек на възраст от 15 до 24 години вкл. ще получи качествено предложение за: работа, продължаване на образованието, чиракуване или стаж, в рамките на 4 месеца след като остане без работа или напусне системата на формалното образование.

В България, предвид законодателното регламентиране на възрастта на младежите, която обхваща лицата до 29 г., в изпълнение на НПИЕГМ се работи и с младежите във възрастовата група 25 – 29 г. (вкл.).

Националното определение за качествено предложение предвижда, че в условията на недостатъчно предлагане на свободни работни места, качествено предложение за работа следва да отговаря на възможно повече от следните критерии: да съответства на образованието/квалификацията на младежа, да е подходящо за здравословното му състояние, да е съобразено с индивидуалния профил на младежа, да предлага устойчивост на заетостта, да отговаря на изискванията за здравословни и безопасни условия на труд, да дава възможност за индивидуалното развитие на младежа. Качественото предложение за младежите от 15 до 18 г. следва да бъде свързано преди всичко с връщане в образователната система, както и включване в продължаващо

---

¹ Докладът е разработен от МТСП и съдържа информация, предоставена от МИ, МОН, ММС, АЗ

образование и обучение и чиракуване. Качественото предложение за обучение трябва да отговаря на възможно повече от следните критерии: да е съобразено с профила и нагласите на младежа, да е търсено на пазара на труда, да е обвързано с конкретно работно място.

През 2016 г. продължи прилагането на Гаранцията за младежта, спрямо всички млади хора, отговарящи на условията. Практически това означава отправяне на качествено предложение за работа, учене или връщане в образователната система на всеки младеж до 24 г. (вкл.), в рамките на 4 месеца от оставането му без работа или напускане на формалната образователна система. Пълното прилагане на Гаранцията за младежта изискваше, от една страна насочване на значителен финансов ресурс за привличане на работодатели да разкриват работни места за трудова заетост на младежите, както и за обучение, а от друга – използване на капацитета на трудовите посредници за работа с младите хора – за предоставяне на индивидуални услуги за активиране и трудово посредничество.

В резултат от целенасочената работа с регистрираните безработни младежи, през 2016 г. бяха постигнати следните резултати:

- Броят на регистрираните безработни младежи до 29 г. към 31.12.2016 г. е 37 667, с 12 219 по-малко в сравнение с 31.12.2015 г. Тенденция на намаление бележи и броят на регистрираните безработни младежи до 24 г. – от 19 834 към 31.12.2015 г. на 14 095 към 31.12.2016 г.;
- Намалява и средномесечният брой на младежите до 24 г. с продължителност на регистрацията до 4 месеца - с 15.9% (1 558 лица) на годишна база, достигайки до 8 237 младежи. Относителният дял, изчислен спрямо общия брой на регистрираните безработни до 24 г., е 55.9% (при 45.4% през 2015 г.);
- Делът на безработните младежи до 29 г. в общия брой безработни също намалява: 14.4% през декември 2016 г. при 15.2% през декември 2015 г. Положителната тенденция се отнася и за младежите до 24 г., чийто дял към 31.12.2016 г. е 5.4% (при 6% през декември 2015 г.);
- Средногодишното равнище на безработица сред младежите под 25 г., по данни на Евростат, също намалява – от 21.6% през 2015 г. на 18.9% за 2016 г.;
- От общия брой новорегистрирани през 2016 г. безработни младежи до 24 г. (40 306), 25 800 (64%) са включени в обучение или заетост.

Средногодишния брой на регистрираните безработни младежи до 24 г. (вкл.) през 2016 г. е 14 736. Спрямо 2015 г. те намаляват значително – с 31.7% (6 842 лица). Делът им в общия брой на безработните също намалява - с 1.3 процентни пункта (п.п.) до 5.2%. Делът на безработните младежи с висше образование през периода е 6.9% (при 6.5% през 2015 г.) от всички регистрирани младежи до 24 г. С основно и по-ниско образование са почти половината от младежите до 24 г., като делът им отчита намаление с 0.6 п. п., до 49.3%. Делът на младежите до 24 г. без квалификация и специалност също намалява до 43.7%. Делът на продължително безработните над една година младежи до 24 г. през 2016 г. на годишна база отчита значително намаление от 7.1 п.п. и достига 20.1% от регистрираните безработни младежи до 24 г.

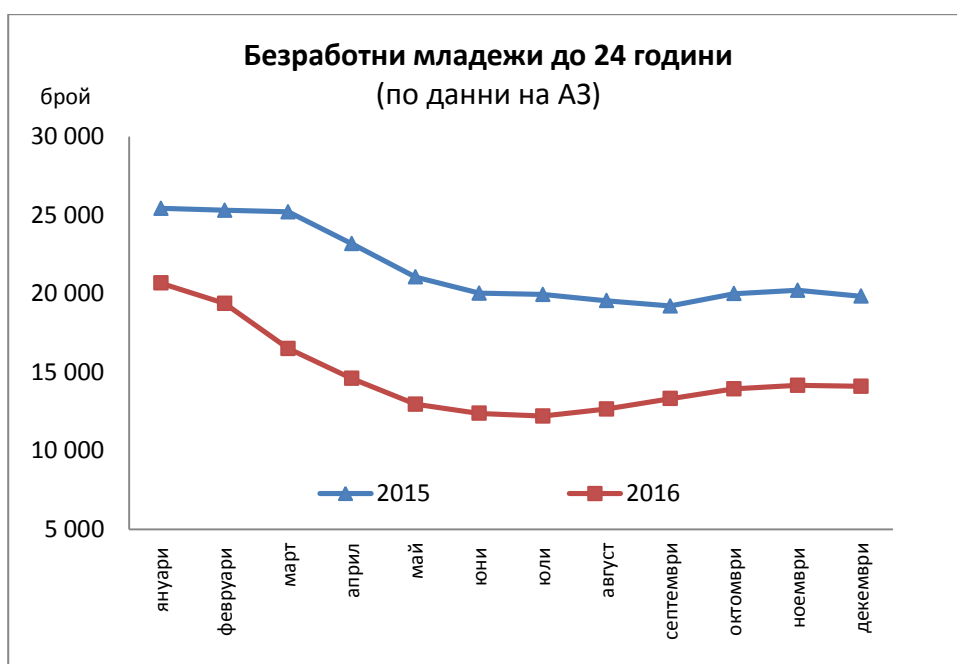

Табл. 1.

**Образователна структура на регистрираните безработни младежи
(средногодишен брой)**

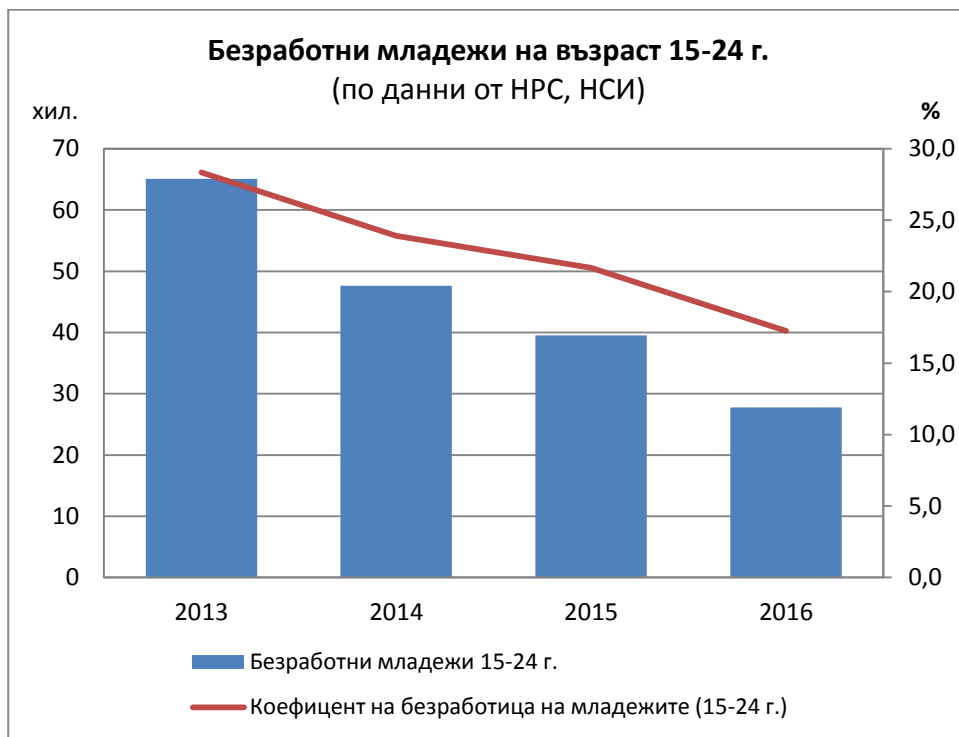
ПОКАЗАТЕЛИ	2016 г.	Прираст спрямо 2015 г. - брой	Прираст спрямо 2015 г. - %	2015 г.
Висше				
Безработни лица - общо	31 927	-2 370	-6,9	34 296
Младежи до 24 г., вкл.	1 019	-373	-26,8	1 392
Младежи до 29 г., вкл.	5 534	-1 146	-17,2	6 679
Средно				
Безработни лица - общо	120 384	-18 135	-13,1	138 520
Младежи до 24 г., вкл.	6 446	-2 970	-31,5	9 416
Младежи до 29 г., вкл.	15 477	-5 096	-24,8	20 573
Основно и по-ниско				
Безработни лица - общо	132 396	-25 604	-16,2	158 000
Младежи до 24 г., вкл.	7 272	-3 499	-32,5	10 770
Младежи до 29 г., вкл.	16 987	-7 441	-30,5	24 428

През периода януари - декември 2016 г. **новорегистрираните младежи до 24 г. са 40 306 лица** и представляват 11.1% от всички новорегистрирани. Спрямо 2015 г. броят им намалява с 5 948 лица, а делът им е с 0.9 п. п. по-малък в сравнение с 2015 г.

Според данните на Евростат, страната ни е с равнище на младежка безработица (за младежи до 24 г.) над средното за ЕС-28 (18.7%). Държавите с най-високо

равнище на младежка безработица продължават да бъдат Испания (44.4%), Хърватия (30.5%), Кипър (30.1%), Португалия (28.2%) и Франция (24.6%), а най-ниско е равнището на младежка безработица в Германия (7%), Чехия (10.5%), Нидерландия (10.8%) и Австрия (11.2%).

Данните на Националния статистически институт (НСИ) от Наблюдението на работната сила за четвъртото тримесечие на 2016 г. показват, че коефициентът на безработица за младежите от 15 до 24 г. е 17.4%, който е с 5.0 п. п. по-нисък спрямо четвъртото тримесечие на 2015 г.

През периода януари - декември 2016 г. **безработните младежи до 29 г. (включващи и тези до 24 г.) са 37 998 лица средномесечно.** Спрямо 2015 г. броят им намалява с 13 682 младежи. Делът им в общия брой на безработните лица отчита спад – от 15.6% през 2015 г. до 13.3% през 2016 г. Безработните младежи с висше образование представляват 14.6% (при 19.5% през 2015 г.) от всички регистрирани младежи до 29 г. Най-значителен е делът на младежите с основно и по-ниско образование – 44.7% от регистрираните безработни младежи до 29 г., като се отчита намаление с 2.6 п. п. спрямо 2015 г. Младежите със средно образование също се увеличават и делът им представлява 40.7% от всички регистрирани безработни младежи до 29 г. В същото време значително намалява делът на младежите без квалификация и специалност (с 28%) и те представляват 23.3% от общия брой на безработните младежите до 29 г.

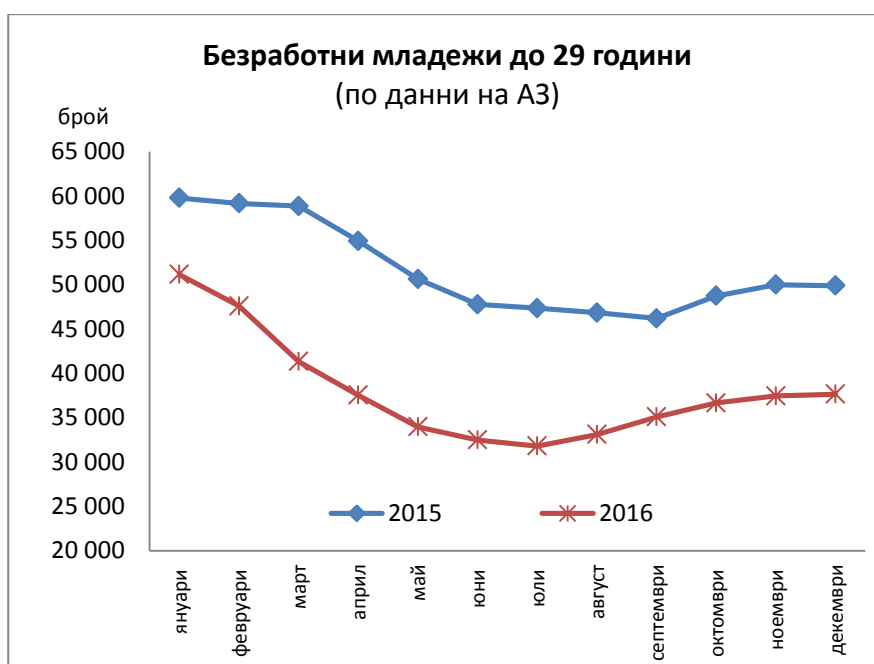

Табл. 2.

**Професионална структура на регистрираните безработни младежи
(средногодишен брой)**

ПОКАЗАТЕЛИ	2016 г.	Прираст спрямо 2015 г. - брой	Прираст спрямо 2015 г. - %	2015 г.
С работническа специалност				
Безработни лица - общо	70 160	-11 625	-14,2	81 785
Младежи до 24 г., вкл.	2 552	-1 383	-35,1	3 934
Младежи до 29 г., вкл.	6 320	-2 466	-28,1	8 786
Специалисти				
Безработни лица - общо	57 837	-6 418	-10,0	64 255
Младежи до 24 г., вкл.	2 432	-1 041	-30,0	3 473
Младежи до 29 г., вкл.	8 850	-2 359	-21,0	11 209
Без специалност и квалификация				
Безработни лица - общо	156 710	-28 066	-15,2	184 776
Младежи до 24 г., вкл.	9 752	-4 419	-31,2	1 4171
Младежи до 29 г., вкл.	22 828	-8 858	-28,0	31 686

Новорегистрираните младежи до 29 г. (включващи и тези до 24 г.) през периода януари - декември 2016 г. са 92 189 и представляват 25.3% от всички новорегистрирани безработни лица, като броят им намалява с 6 641 лица, а делът им отчита незначителен спад от 0.3 п.п. в сравнение със същия период на 2015 г.

Данните от Наблюдението на работната сила (провеждано от НСИ) за четвъртото тримесечие на 2016 г. показват, че коефициентът на безработица

за младежите от 15 до 29 г. е 12.4%, който е с 2.1 п.п. по-нисък спрямо четвъртото тримесечие на 2015 г.

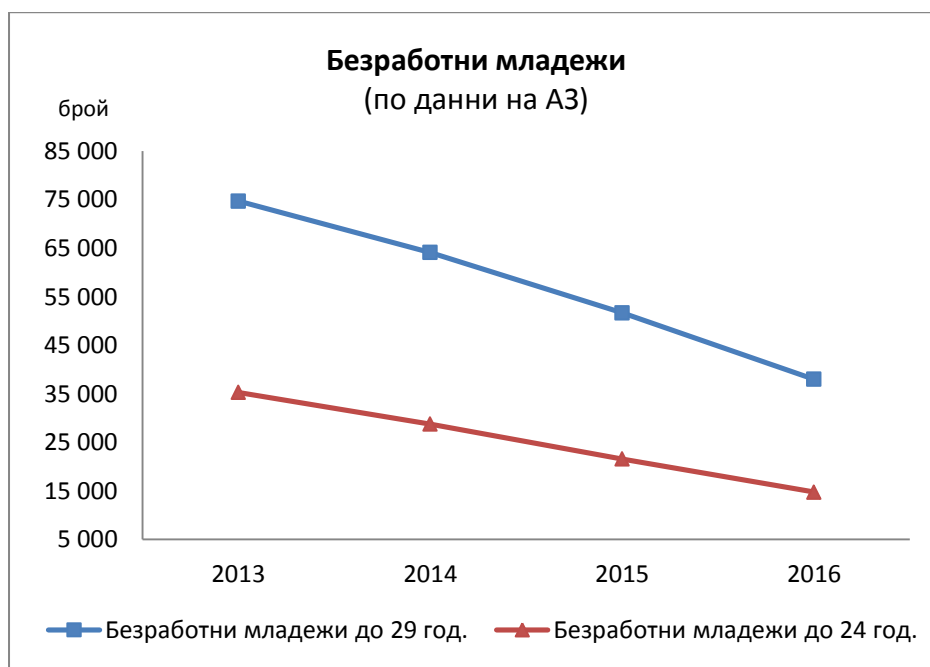
Както е видно от информацията, и в двете групи на младежите (до 24 г. и до 29 г.) се наблюдава намаление, както в средномесечния им брой, така и в дела им на годишна база.

Тенденция на намаление бележи и броят на младежите до 24 г. (вкл.), чиято регистрация в бюрата по труда е с продължителност до 4 месеца (т.е. целевата група съгласно Препоръката на Съвета на ЕС за създаване на Гаранция за младежта). Средномесечно през годината целевата група включва 8 165 младежи (при 9 795 през 2015 г.). През декември 2016 г. в бюрата по труда са регистрирани 8 334 младежи до 24 г. (с продължителност на регистрацията под 5 месеца), което е с 1 915 младежи по-малко в сравнение с месец януари 2016 г., а и в сравнение с месец декември 2015 г.

Брой на младежите до 24 г. (вкл.) с продължителност на регистрацията в дирекция „Бюро по труда“ до 4 месеца (вкл.)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2016 г.	10 249	10 743	9 021	7 881	6 517	6 075	6 134	7 041	8 029	8 838	9 118	8 334
2015 г.	11 373	10 918	10 809	9 881	8 380	8 485	8 797	8 842	9 025	10 144	10 636	10 249
2014 г.	16 876	15 648	14 763	13 208	10 947	10 479	10 781	10 365	12 377	12 998	12 711	11 787

Данните от административната статистика на Агенцията по заетостта показват намаление в броя на регистрираните безработни младежи през 2016 г., в сравнение с 2015 г., както общо за страната, така и по области.

Регистрирани безработни лица по области (брой)

ОБЛАСТ	към 31.12.2015 г.			към 31.12.2016 г.		
	Регистрирани безработни лица общо	ОТ ТЯХ:		Регистрирани безработни лица общо	ОТ ТЯХ:	
		до 24 г. (вкл.)	до 29 г. (вкл.)		до 24 г. (вкл.)	до 29 г. (вкл.)
1	2	3	4	5	6	7
За страната	328 921	19 834	49 886	261 015	14 095	37 667
Благоевград	20 895	1 266	3 371	16 535	999	2 703
Бургас	15 970	890	2 470	13 374	689	1 946
Варна	15 982	878	2 436	12 952	667	1 957
Велико Търново	10 482	596	1 450	8 435	400	1 158
Видин	8 873	613	1 384	7 233	464	1 088
Враца	14 780	1 092	2 429	11 807	767	1 865
Габрово	3 232	200	485	2 530	125	355
Добрич	9 474	459	1 209	7 468	313	883
Кърджали	8 360	332	832	7 012	278	734
Кюстендил	6 575	450	1 130	5 316	360	887
Ловеч	8 782	603	1 354	6 951	435	1 076
Монтана	12 135	817	1 893	9 929	634	1 505
Пазарджик	16 453	1 020	2 538	13 191	693	1 896
Перник	5 079	290	734	3 624	159	481
Плевен	16 747	1 079	2 434	13 314	739	1 803
Пловдив	23 809	1 621	4 301	17 588	1 118	3 165
Разград	8 479	403	947	6 681	276	696
Русе	8 730	421	1 080	6 933	317	864
Силистра	7 444	393	921	6 533	306	775
Сливен	12 890	1 140	2 514	10 450	714	1 733
Смолян	10 411	378	1 033	7 486	276	804
гр. София	18 401	745	2 858	9 691	514	1 634
Софийска	12 722	1 039	2 391	15 246	666	2 113
Стара Загора	12 387	878	2 157	8 877	630	1 491
Търговище	8 563	362	920	7 301	291	758
Хасково	11 745	690	1 759	9 084	445	1 236
Шумен	12 605	720	1 694	10 302	527	1 308
Ямбол	6 916	459	1 162	5 172	293	753

2.2. Партньорски подходи

Прилагането на партньорски подход в изпълнението на НПИЕГМ продължи и през 2016 г. Продължи работата на Координационния съвет за изпълнение и мониторинг на Плана, създаден към министъра на труда и социалната политика. Проведени бяха три заседания на Съвета, на които бе представяна информация за хода на изпълнение на НПИЕГМ, бе одобрен втория годишен доклад за изпълнението на Плана, както и бяха представени актуални примери и информация, свързани с прилагането на Гаранцията за младежта на ниво ЕС, както и в други държави-членки на ЕС.

Всяка от посочените в НПИЕГМ институция/организация работи, съобразно специфичните си функции, за изпълнение на Плана.

Цялостната организация на работата на Координационния съвет, както и по изпълнението на НПИЕГМ бе осъществена от МТСП. В качеството си на държавна институция, отговорна за планирането и осъществяването на националната политика за заетост, закрила при безработицата и действия на пазара на труда, МТСП има водеща роля в изпълнението на мерки за интеграция на младежите на пазара на труда. В изпълнението на ангажиментите по НПИЕГМ, МТСП бе подпомагано от **Агенцията по заетостта (АЗ)** – администрация към министъра на труда и социалната политика за изпълнение на държавната политика по насърчаване на заетостта, професионално ориентиране и обучение на възрастни, както и за извършване на посредническа дейност по информиране и наемане на работа.

АЗ, посредством своите териториални поделения, участва в изпълнението на мерки от двете области на интервенции по Националния план – активиране и интегриране на пазара на труда. АЗ събира, обобщава и анализира данните за регистрираните безработни младежи, както и относно работата с тях, в зависимост от продължителността на регистрацията им, образователната и професионалната им структура. През 2016 г. АЗ проведе второто регулярно отчитане на изпълнението на Гаранцията за младежта с данни от административната статистика, които бяха изпратени в Европейската комисия.

АЗ, посредством териториалните си поделения (дирекции „Бюро по труда“), предоставя услуги за заетост на регистрираните безработни младежи, а на младежите, които не работят и не учат, но не са регистрирани в бюрата по труда – предоставя информация относно услугите за заетост. През 2016 г. продължи работата на местно ниво по изпълнение на иницирираните от ДБТ **107 местни споразумения за сътрудничество** в изпълнение на Националното рамково споразумение за реализация на НПИЕГМ. Местните споразумения обединяват работата на партньорите с младежите за постигането на трайни резултати в тяхното активиране и трудова реализация. Съгласно подписаните споразумения, функцията по координиране на дейността за идентифициране на младежите, които не работят, не учат и не са регистрирани в дирекция „Бюро по труда“ и активирането им за интеграция на пазара на труда или връщане в образователната система, е възложена на общините, като дейността се осъществява, включително от младежките медиатори, назначени по Национална програма „Активиране на неактивни лица“.

В изпълнение на местните споразумения през 2016 г. акцент бе поставен на следните дейности:

- организиране и провеждане на информационни срещи с младежи, включително учащи, за популяризиране на услугите предлагани от бюрата по труда,

възможностите за заетост, вкл. професионална мобилност чрез EURES мрежата и повишаване на мотивацията им за активно поведение и включване на пазара на труда;

- срещи и консултации с партньорите, във връзка с обявяваните процедури за насърчителни мерки за заетост по ЗНЗ, вкл. за младежи;
- обмен и публикуване, чрез информационните сайтове на партньорите на информация за свободните работни места, обявени от работодателите и на информация за общи инициативи;
- предоставяне на услуги по заетост на младежите чрез изнесени работни места;
- срещи с работодатели по въпросите за младежката заетост;
- срещи с кметовете на общини/представители на общинските администрации за обсъждане и реализиране на политиката за насърчаване на младежката заетост;
- информиране за възможностите на активните процедури по ОП РЧР, както и за обучения на безработни младежи в клоновете на ДП БГЦПО;
- координиране и подпомагане на дейността на наетите по НП „Активиране на неактивни” към общинските администрации младежки медиатори;
- изнесени срещи на терен с неактивни младежи. В екипите за работа на терен са включени ромски медиатори, кейс-мениджъри и младежки медиатори, здравни медиатори, експерти по етнически и интеграционни въпроси, кметовете на малки населени места и др.;
- реализиране на съвместни проекти със социалните партньори за осигуряване на възможности за младежите да придобиване на професионална квалификация, ключови компетентности и заетост;
- реализиране на информационни кампании „Ела и се регистрирай в бюрото по труда“, „Ден на отворените врати” и др.;
- инициативи за участие на младежи в тристранни срещи с работодатели за заемане на свободни работни места, обявени в бюрата по труда;
- обмен на информация и съвместни дейности с Младежките информационно-консултантски центрове (МИКЦ).

Резултатът от изпълнението на местните споразумения е ползотворен по отношение изграждането на добри практики за сътрудничество между организациите и институциите на местно ниво, ангажирани за оказване на пълно съдействие при разработване и реализиране на мерки и дейности за идентифицирането и активирането на младежите, които не работят, не учат и не са регистрирани в дирекция “Бюро по труда“ (ДБТ).

През 2016 г. продължиха дейностите в изпълнение на подписаните през 2015 г. **37 споразумения за съвместна дейност между АЗ и висшите училища (ВУ)**. Основна цел при реализиране на съвместните инициативи бе осигуряване на достъп на студентите до информация за подходяща трудова реализация и тяхното активизиране в търсенето на услуги по заетост чрез бюрата по труда. Акцентите в дейностите през 2016г. бяха свързани с:

- участия на представители на ДБТ/ДРСЗ в информационни събития, организирани от ВУ – „Ден на кариерата”, „Ден на отворените врати” и др.;
- участия на студенти в организирани от бюрата по труда трудови борси;
- организиране и провеждане на срещи между представители на ДБТ/ДРСЗ и ВУ във връзка с планиране на съвместни дейности;
- предоставяне, чрез Кариерните центрове към ВУ, на актуална информация за: местния пазар на труда – търсене, предлагане, краткосрочни тенденции;

посредническите услуги; свободните работни места за стажуване и начина на кандидатстване; свободните работни места на първичен пазар на труда, обявените в мрежата „Европейски служби по заетост” и по ОП „РЧР”;

- поставяне в зоните за самоинформиране в ДБТ и в центровете „Работа” на информационни материали относно възможностите за обучение във ВУ;
- организиране на съвместни дискусии, информационни дни.

Министерството на образованието и науката (МОН), като държавен орган, отговорен за дейностите в областта на образованието, обучението и възпитанието в училищата, има съществена роля в изпълнението на мерки и реформи за осигуряването на достъп и качество на образованието и обучението, за превенция на ранното отпадане от образователната система, както и за връщането на младежите в нея. В изпълнение на Рамковото споразумение от 17.12.2015 г. за обмен на информация между МОН, МТСП, НАПОО и АЗ, Центърът за информационно осигуряване на образованието (ЦИОО) предостави своевременно исканата от Агенцията по заетостта информация за лица, които са били предмет на дейности по изпълнението на НПИЕГМ.

Ангажиментите на МОН попадат предимно в първата област на въздействие по НПИЕГМ – ранни интервенции и активиране на младите хора, където е ангажирано и **Министерството на младежта и спорта** (ММС). ММС има важна роля в процеса на изпълнение на Гаранцията за младежта като поддържа контакти и осигурява сътрудничество, както с държавните органи, ангажирани с младежката политика, така и с неправителствени организации, чиято дейност е свързана с реализирането на политики за младежки дейности. ММС участва в процеса на планиране, изпълнение и отчитане на младежки политики, вкл. на областно и общинско ниво. Основен принос на ММС, посредством изпълнението на Националната програма за младежта, е финансиране дейността на услугата Младежки информационно консултантски центрове (МИКЦ) в страната. Активирането на неактивни младежи, които не работят и не учат, но не са регистрирани в бюрата по труда, е сред целите на Националната програма за младежта и задача за МИКЦ.

Важен партньор в процеса по активиране следва да бъдат общините, особено тези с висок брой неактивни младежи. През 2016 г. принос за изпълнението на НПИЕГМ имаха **общинските администрации**, които са работодатели на младежките медиатори по Национална програма „Активиране на неактивни лица“ – осигуриха условия на медиаторите да изпълняват дейностите си, свързани с идентифициране и активиране на младежи от групата NEETs. Общините участваха и в изпълнението на местните споразумения за сътрудничество в изпълнение на Националното рамково споразумение за реализация на НПИЕГМ, по които те имат водеща роля в активирането на млади хора.

Сред важните партньори за изпълнение на НПИЕГМ са и **национално представителните организации на работодателите и на работниците и служителите**. Техни представители участваха в заседанията на Координационния съвет за изпълнение и мониторинг на НПИЕГМ, в качеството си на консултативни организации. Конкретен принос имат и посредством изпълнението на проекти за заетост и обучение на безработни лица, в които се включват много безработни младежи. Те са финансирани със средства от държавния бюджет за активна политика на пазара на труда, част от НПДЗ-2016г.:

- По проект „Нови хоризонти“ (изпълняван от АИКБ) обучение за придобиване на ключови компетентности са приключили 252 младежи до 29 г. (от тях 140 до 24 г.), а 217 младежи до 29 г. са завършили и обучение за професионална

квалификация (от тях 127 до 24 г.). 96 от младежите са включени в заетост (от тях 59 са до 24 г.).

- Целева група по проект „Качествена работна сила – стабилен пазар на труда“ (изпълняван от БСК) са безработни младежи до 29 г., с подгрупа до 25 г., младежи, които нито се обучават, нито са заети. По проекта са участвали 247 младежи до 29 г. (от тях 105 до 25 г.). По проекта е осигурявано за участниците обучение по ключови компетентности. 180 младежи до 29 г. (от тях 74 до 24 г.) са завършили обучение за придобиване на професионална квалификация. Осигурена е и заетост на 118 младежи до 29 г. (от които 43 са били до 24 г.).
- Безработни младежи до 29 г. с подгрупа до 25 г., младежи, които нито се обучават, нито са заети, бяха сред целевите групи по проект „Квалификация, личностна интеграция и професионално съдействие – КЛИПС“ (изпълнен от БТПП). По проекта в комплекс от дейности за повишаване пригодността за заетост посредством придобиване на ключови компетентности, професионална квалификация и заетост, са включени 277 младежи до 29 г. От тях обучение за ключови компетентности са приключили 92 младежи до 29 г. (32 от тях до 24 г.), обучение за професионална квалификация са приключили 220 младежи до 29 г. (102 от тях до 24 г.), а в заетост са включени 110 младежи до 29 г. (48 от тях до 24 г.).
- В рамките на проект „Шанс за работа-2016 г.“ (изпълняван от КНСБ) 420 младежи до 29 г. (от тях 187 до 24 г.) бяха обучени по ключова компетентност „Работа в екип“, както и включени в обучение за придобиване на професионална квалификация. 125 от успешно завършилите обучени младежи до 29 г. бяха включени в стажуване (49 от тях са до 24 г.).
- По проект „Хоризонти“ (изпълняван от КТ „Подкрепа“) безработните младежи, които нито се обучават, нито са заети, са една от приоритетните групи. През 2016 г. са включени 197 младежи до 29 г. (от тях 81 до 24 г.). Младежите са участвали в курсове за придобиване на ключови компетентности и професионална квалификация, в субсидирана и несубсидирана заетост. успешно завършили обучение за придобиване на професионална квалификация са 183 младежи до 29 г. (75 от тях до 24 г.), а 74 младежи до 29 г. (36 от тях до 24 г.) са включени в заетост.

Не на последно място, организациите, представляващи интересите на младите хора, които бяха привлечени като участници в Координационния съвет, също участваха в изпълнението на НПИЕГМ преди всичко посредством дейностите си, насочени за младежите в контекста на Структурния диалог.

Конкретен пример за успешно партньорство през 2016 г. бе проведеният информационен ден за популяризиране на Гаранцията за младежта в България, който се състоя през декември 2016 г. в гр. Карнобат, в изпълнение на Проект VS/2016/0050 „Повишаване на информираността сред младежите относно Гаранцията за младежта в България“, финансиран по Програма на Европейския съюз за заетост и социални иновации (ЗиСИ)². В рамките на информационния ден младите хора имаха възможност да се информират за услугите, предоставяни от бюрата по труда, за възможностите за професионално обучение в ДП „Българо-германски център за професионално обучение“, за възможностите за включване/върщане в образователната система. С информационни шандове участваха представители на местния бизнес, на национално

---

² Информация по Проекта е представена в раздел 2.3., Идентифициране и активиране на младежите, които не учат, не работят и не са регистрирани в бюрата по труда

представителните синдикални организации (КНСБ и КТ „Подкрепа“). Безработните младежи бяха, както от гр. Карнобат, така и от регион – с подкрепата на младежките медиатори, работещи в района, поканата за информационния ден бе отправена и до младежи от групата NEETs.

2.3. Ранни интервенции и активиране

Ранните интервенции включват намаляване и/или предотвратяване на причините, водещи до попадането на младите хора в групата на неактивните лица. Активирането на младежите, които не работят, не учат и не са регистрирани в бюрата по труда, за последващото им включване в заетост, може да бъде предшествано от:

- Връщане в образователната система;
- Регистриране в дирекция „Бюро по труда“;
- Участие в трудови борси, образователни панаири, дни на „Отворени врати“ и др. неформални събития;
- Използване на възможностите, предоставяни от частните трудови посредници.

Предотвратяване на преждевременното напускане и отпадането на младежи от образователната система

Намаляването дела на преждеременно напусналите образователната система е свързано с реализирането на мерки и политики като: изграждане на система за ранно предупреждение; организирането и провеждането на информационна политика спрямо младите хора във връзка с избора на професия и кариерно развитие; въвеждане на различни форми на обучение за привличането и задържането на застрашените от отпадане или вече отпаднали от училище. Основна институция, отговорна за осъществяването на инициативите и мерките в тази насока е МОН, което реализира реформи и инициативи за създаването на подходяща среда за намаляване дела на преждевременното напускане на образователната система; за привличането и задържането в различни форми на обучение и за професионална квалификация на вече отпаднали от системата; за издирването и активирането на лица в училищна възраст, които трайно не учат, не работят и не търсят пътища за социализирането си и/или за участието си в реалния процес на труда.

Стратегическите документи, по които МОН изпълнява политиката си в тази насока, съдържат мерки и действия, допринасящи и за изпълнението на НПИЕГМ:

- Стратегията за намаляване дела на преждеременно напусналите образователната система (2013-2020), приета от Министерския съвет с Протокол № 44 от 30.10.2013 г. и двегодишните планове за изпълнение на Стратегията, приемани също от Министерския съвет (към момента се изпълнява Планът за 2016-2017 г.). С изпълнението на Стратегията се цели разработването и прилагането на политики и мерки за превенция на отпадането и на преждевременното напускане на образователната система; въвеждането на политики и мерки за интервенция и компенсиране към лицата, идентифицирани в риск от отпадане и към тези млади хора, които са напуснали и/или никога не са посещавали училище.
- Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014-2020 г. (приета с РМС № 12/10.01.2014 г.). Стратегията конкретизира състоянието и предизвикателствата пред политиката за учене през целия живот през настоящия програмен период; дефинира принципите; определя визията и формулира

стратегическите цели и показатели за напредък. Стратегията се изпълнява с едногодишни планове, приемани от Министерският съвет, който е одобрил и двата изготвени мониторингови доклада за изпълнението на Стратегията за 2014 г. за 2015 г.

- Реализирането на дългосрочните политики и мерки в областта на професионалното образование и обучение произтичат от заложените в Стратегията за развитие на професионалното образование и обучение в Република България (2015-2020), приета от МС с Протокол № 43 от 22.10.2014 г. и от Плана за действие в изпълнение на Стратегията.
- От 01.08.2016 г. системата на предучилищното и училищното образование в Р България се регулират от нов Закон за предучилищното и училищното образование. МОН разработи и въведе в практиката държавни образователни стандарти за прилагането на Закона, достъпни на страницата на министерството.

Използване на различни форми на обучение за задържане на младежите в образователната система и за завърщане на преждевременно напусналите училище

Прилагането на форми на обучение, различни от дневната, е възможност за продължаване на обучението/образованието от лица в риск от отпадане/отпаднали от формалната образователна система. По-широкото популяризиране и прилагане на форми, различни от дневната, е основен инструмент за продължаване на обучението за тези лица в гимназиална степен, които по различни причини не могат да се обучават в дневна форма. Прилагането на такива форми е положително за успешното завършване на средно образование за лица над 16 годишна възраст, вкл. и преждевременно напуснали образователната система. В процеса на реинтеграция се залага особено на неприсъствени форми и на такива, които са извън работното време, подходящи за работещите млади хора. Полагат се усилия преждевременно напусналите училище да придобият подходяща за тях професионална квалификация в подходящи форми и съобразно причините за попадане в риск от отпадане. Така например, за лица, които по здравословни причини не могат да се обучават в дневна форма се прилагат други форми, които осигуряват обучение в различни срокове и обстановка, съобразно здравословното състояние на лицето. За учениците със специални образователни потребности, които се обучават в дневна, вечерна, комбинирана, дистанционна форма или в дуална система на обучение, и за ученици с изяви дарби, които се обучават в комбинирана, дистанционна форма или в дуална система на обучение, при необходимост се разработва индивидуален учебен план въз основа на училищния учебен план. В чл. 149 от Наредбата за приобщаващото образование се разпределя учебното време между учебните предмети или модули за придобиване на училищната подготовка в индивидуалния учебен план. Според потребностите, възможностите и способностите на учениците със специални образователни потребности и на учениците с изяви дарби в индивидуалния учебен план се допуска отсъствие в раздел А на учебния предмет физическо възпитание и спорт, когато обучението на ученика по него е невъзможно и това е доказано с медицински документ. Отсъствие в раздел А и/или в раздел Б на учебни предмети, когато обучението на ученика по тях е невъзможно и въз основа на медицински документ, екипът за подкрепа за личностно развитие е препоръчал съответните предмети да не се изучават – за учениците със специални образователни потребности. Намален брой учебни часове по един, повече или по всички учебни предмети, като намаляването в основната степен на образование не

може да бъде повече от 50%, а в средната степен на образование – не може да бъде повече от 70% за всеки отделен учебен предмет. Обучението на лица със здравословни проблеми в различни от дневната форми – самостоятелна по здравословни причини, комбинирана, индивидуална – е условие за повишаване на обхвата на такива лица във формалната образователна система.

За лица, които са **напуснали или са в риск от отпадане от формалната образователна система по други причини (социални, семейни, образователни, икономически) училището осигурява възможности за обучение в гимназиална степен в други форми.** Данните за прилагането на такива форми през 2016 г. (по информация от Центъра за информационно осигуряване на образованието (ЦИОО) към 08.02.2016 г. и към 15.09.2016 г.), показват следното:

- Наблюдава се трайна тенденция броят на обучаващите се над 16 годишна възраст в **самостоятелна форма** да бъде най-висок дял сред формите, извън дневната. В началото на учебната 2017/2018 г. в нея са записани почти 12 000 души. През учебната 2015/2016 те са над 15 300, при над 18 800 през 2014/2015 г. Намаляването на броя е свързано с намаляването на общия брой обучавани в гимназиална степен.
- **Задочната форма** осигурява достъп до обучение и придобиване на квалификация на лица, които не могат да се обучават в рамките на определеното в закона време за дневна форма. През предходните две учебни година броят им е между 13 000 и 14 000, а от началото на учебната 2016/2017 г. в нея са записани 12 602 ученици.
- **Вечерната форма** осигурява възможности за обучение на близо 4 000 (3 916) ученици в началото на учебната 2016/2017 г.; в предходната учебна година те са близо 5 000 души, а през 2014/2015 са били близо 7 000.

Общият брой на обучаваните в гимназиална степен във всички форми на обучение към 08.02.2016 г. е над 234 000, а дялът на тези в най-предпочитаните три форми, различни от дневната (самостоятелна над 16-годишна възраст, задочна и вечерна), над 30 000 души, близо 13% от всички обучавани в степента. Към 15.09.2016 г. за учебната 2016/2017 г. броят на обучаваните в гимназиална степен е над 289 300, а дялът на тези в най-предпочитаните три форми (самостоятелна над 16-годишна възраст, задочна и вечерна), различни от дневната, е над 29 400 души, близо 10% (9.8%) от всички записани в степента.

Привличането и задържането в системата на професионалното образование и обучение е сред задачите, от компетентностите на МОН. Приоритетните действия, осъществени през 2016 г. са в няколко направления:

- За подобряването на кариерно ориентиране в училищата се изпълнява проект BG05M20P001-2.001 „Система за кариерно ориентиране в училищното образование“ по ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ (НОИР) с общ бюджет 7 500 000 лв. Към м. декември 2016 г. са обхванати общо 57 603 ученици в системата на кариерното ориентиране. 7 364 ученици, предимно от VII-VIII клас и XI-XII клас, са получили индивидуална консултация за кариерно ориентиране. В утвърдени от министъра на образованието и науката 42 пилотни училища се извършва апробиране на програма за кариерно ориентиране на учениците на ниво училище.

- По отношение регламентирането и реализирането на дуалната форма на обучение - обучение чрез работа (дуалната система на обучение), то се осъществява по 14 професии в 19 паралелки в 15 професионални гимназии. В обучение чрез работа са включени 285 ученици, установено е сътрудничество с 49 фирми-партньори, като в

процеса на обучение участват 36 учители и 60 наставници. Сред предизвикателствата на обучението чрез работа (дуалната система на обучение) може да се посочи недостатъчната убеденост за ползите от този вид обучение сред бизнеса и някои директори на училища. Все още е необходимо да се положат и допълнителни усилия, свързани с активирането на местните власти, професионалните организации, камарите и асоциациите за участието им в този процес.

Изграждане на система за ранно предупреждение относно младежи, с високи рискове от отпадане от формалната образователна система

По данни от ЕВРОСТАТ, през 2015 г. делът на преждевременно напусналите училище млади хора в Р България е 13.4% (при 12.9% през 2014 г.) и 11.0% в ЕС-28, като очакванията за България са през 2016 г. да се запази делът от 2015 г. Данните показват, че в Северен централен и Югозападен райони се отчита намаление, докато в останалите райони е налице увеличение на този процент. Най-висок се запазва делът в Северозападен район (23.1%), най-нисък – в Югозападен район на планиране (5.7%).

Стратегията за намаляване дела на преждевременното напускане на образованието 2013-2020 определя „ранното предупреждение“ като условие за реализиране на основни политики и мерки за намаляване броя и дела на отпадащите от образование. В допълнение, една от задачите на МОН при изпълнението на НПИЕГМ е свързана с прилагането на мерки за намаляване броя на отпадналите и за прилагането на система за ранно предупреждение. В тази връзка от началото на учебната 2016/2017 г. стартира процесът на апробирането на модела на системата за ранно предупреждение за риск от отпадане от предучилищно и училищно образование, който обхваща следните институции от четирите нива на Системата:

- национално – Министерството на образованието и науката;
- регионално - 9-те области от двата района от ниво 2 - Северозападния (Видин, Враца, Ловеч, Монтана и Плевен) и Югоизточния (Бургас, Сливен, Стара Загора и Ямбол);
- общинско ниво – 19 подбрани общини от двата района - 10 от Северозападния и 9 от Югоизточния район от ниво 2;
- институционално – 50 институции на територията на избраните общини.

Процесът по въвеждане и апробиране на Системата бе свързан със следните стъпки:

- Провеждане на заседание (през юли 2016 г.) на Координационното звено за реализиране на Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система, където беше представен моделът на Системата и бяха определени функциите на всяка от страните в процеса на апробирането;
- През м. юли 2016 г. бяха поканени чрез РУО общини от 9-те области да участват в апробирането; бяха определени 19-те общини и институциите в тях, в които ще стартира процесът на апробиране;
- През м. юли и през м. октомври 2016 г. бяха обучени и сертифицирани всички екипи от четирите нива на Системата за работа в нея, общо над 150 души, вкл. и по стратегическо планиране и водене на отчетите в Системата.

От м. октомври 2016 г. стартира процесът на въвеждане на Системата чрез идентифициране на деца/ученици в риск от отпадане от образование; попълването и воденето на т. нар. „индивидуални картони“ за изпълнението на дейностите по предотвратяването на риска и отчитането на първите резултати от индивидуалните

дейности в процеса на задържане в образование. Първите отчети за въвеждането на Системата ще бъдат обобщени и представени от екипа в МОН през м. април 2017 г.

През 2016 г. продължи изпълнението на мерки и дейности чрез национални програми за развитието на средното образование – 2016 г.:

- По модулът „Модернизиране на системата на професионалното образование“, част от Националната програма „Осигуряване на съвременна образователна среда“, бяха осигурени средства в размер на 2 млн. лв., разпределени между 32 класирани проекта от професионални гимназии в страната.
- Чрез модула „Създаване на достъпна архитектурна среда“ бяха осигурени 500 хил. лв. и се финансираха 26 проекта от държавни училища, вкл. 3 училища към Министерството на земеделието и храните и 2 към Министерството на културата. Три от проектите са в специални училища (помощни и помощни училища-интернати), останалите са професионални гимназии. Изграждането на достъпна архитектурна среда е задължително съгласно чл. 36 от Закона за интеграция за хора с увреждания, независимо от това дали в училището се обучават ученици със специални образователни потребности. Благодарение на програмното финансиране се създават условия за подобряване на средата, като се изграждат рампи, адаптират се санитарни възли, прилежаща инфраструктура, изграждат се асансьори и платформени съоръжения.

Младежките информационно-консултантски центрове

Основен ангажимент на ММС в изпълнение на НПИЕГМ е администрирането на проекти по Националната програма за младежта и по-конкретно по Подпрограма 1 – Младежки информационно-консултантски центрове. Предвид късното стартиране на процедурата за подбор на проекти по Подпрограма 1 (в края на 2016 г.), за отчетния период няма постигнати резултати. През декември 2016 г. бяха сключени 36 договори за изпълнение на проекти през 2017 г., на обща стойност 1 388 917,52 лв., от които под формата на авансови плащания през декември 2016 г. са изплатени 688 903,09 лв. По този начин Младежките информационно-консултантски центрове (МИКЦ) ще предоставят комплексни услуги за младите хора на възраст от 15 до 29 г. Част от дейностите по проектите на МИКЦ са пряко свързани с младежката безработица и активирането на младежите за включване в пазара на труда.

Стартиране на бизнес сред младите хора, насърчаване на предприемаческата инициатива и обучението по предприемачество в средните училища

Изключително важно е още от ученическа възраст младите хора да получават знания в областта на предприемачеството, за да могат след като завършат образованието си те да притежават необходимите знания за реализация на предприемаческите си идеи. Насърчаването на предприемачеството и обучението по предприемачество сред младите хора в училищата са сред основните мерки в област „Предприемачество“ от Националната стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014-2020 г. Министерството на икономиката изпълнява два проекта с такава насоченост:

- 2016 г. е третата поредна година, в която проект “stARTs” се изпълнява с бюджет от 25 000 лв. Целта му е създаването на тренировъчни предприятия и получаване на знания за стартиране и управление на бизнес от ученици. В

инициативата се включват училищата по изкуствата и спортните училища, тъй като именно там обучението по предприемачество е изключително слабо застъпено или липсва. През 2016 г. са създадени 5 тренировъчни предприятия и са обучени или са в процес на обучение общо около 50 ученици. Този проект е важен, защото учениците от тези училища имат специфични умения и притежават качества да бъдат чудесни предприемачи.

- В рамките на проект “stARTs” се изпълняваше и проект „Брандико“. По него учениците от тренировъчните предприятия в училищата (около 50 ученици за 2016 г.) се обучиха да създават собствени търговски марки и да ги защитават като търговски марки на Общността. До момента в „Брандико“ са участвали над 1 700 ученици от 25 града в страната.
- През 2016 г. стартира проект „Техностарт 2“, който се провежда за втора година от Министерството на икономиката. проектът подпомага младите хора – студенти, докторанти и наскоро дипломирани, имащи иновативни бизнес идеи да започнат собствен бизнес. По проект се предоставя безвъзмездна финансова помощ в размер до 20 000 лв. за изпълнението на защитен бизнес план. След извършена експертна оценка и проведени интервюта с класираните кандидати, в края на 2016 г., бяха сключени договори с 16 стартиращи фирми на студенти и докторанти на обща стойност 296 957.20 лв.

Идентифициране и активиране на младежите, които не учат, не работят и не са регистрирани в бюрата по труда

През 2016 г. продължи изпълнението на дейности за идентифициране и активиране на младежи от групата на младежите, които нито се обучават, нито са заети и не са регистрирани в бюрата по труда (NEETs) – оказвана им е подкрепа за започване на работа, за включване в обучение или връщане в образователната система. За достигане до младежите от групата NEETs и за тяхното активиране продължиха да работят **младежките медиатори, назначени в общините с най-висок брой неактивни младежи**. Основната дейност на младежките медиатори е посредничество между икономически неактивните младежи и институциите, които им предоставят подходящите социални, здравни, образователни и др. услуги, допълващи посредническите услуги, предоставяни от бюрата по труда. В работата си младежките медиатори си сътрудничат с трудовите посредници и с ромските медиатори от местните бюра по труда. В процеса на работа през 2016 г. младежките медиатори са осъществили повече от 2 000 срещи за договаряне на съвместна работа с представители на НПО и др. институции/организации. В резултат от проведените срещи, младежките медиатори са осъществили 866 съвместни дейности с представители на НПО и др. институции и организации.

Основна цел в работата на младежките медиатори е активирането на млади хора. Преобладаващата част от активираните през 2016 г. младежи бяха регистрирани в бюрата по труда. В резултат от изпълнението на Националната програма „Активиране на неактивни лица“ в бюрата по труда са регистрирани 4 484 неактивни младежи до 29 г. (с 1 392 повече от регистрираните през 2015 г. неактивни младежи). Обобщените данни от ежемесечно събираната информация от младежките медиатори за дейността им показва, че и те са активирали повече младежи от групата NEETs в сравнение с 2015 г., а конкретните резултати от работата им през 2016 г. са следните:

- В бюрата по труда бюрата по труда са регистрирани 2 700 младежи до 29 г., вкл. 1 723 младежи до 24 г.;
- 937 младежи до 29 г. (от тях 582 до 24 г.) са започнали работа с посредничеството на бюрата по труда;
- 1 193 младежи до 29 г. са започнали работа с помощта на младежките медиатори, 872 от тях са до 24 г.;
- С повече от 11 хил. младежи до 29 г. (вкл. 7 107 младежи до 24 г.) е осъществен контакт от младежките медиатори, като част от младежите сами са търсили подкрепата на медиаторите;
- 8 047 младежи до 29 г. са идентифицирани като младежи, попадащи в групата NEETs (от тях 4 785 са младежи до 24 г.);
- 11 058 младежи до 29 г. са били консултирани и/или информирани, като 7 107 от тях са младежи до 24 г.
- 5 561 младежи до 29 г. (вкл. 3 756 до 24 г.) са били подпомогнати при осъществяването на контакт с организация/институция с оглед активирането им.

Значителни дейности за активиране на неактивни младежи се осъществиха и от бюрата по труда. Пример за това са т.нар. **младежки трудови борси**. През 2016 г. са проведени 36 (при 29 през 2015 г.), в рамките на които работодателите и младежите се срещат, без предварителни ангажименти. В проведените младежки трудови борси са участвали 5 257 младежи до 29 г. (от тях 1 613 до 24 г.) и 3 443 от тях са започнали работа след участието си в трудова борса (861 от започналите работа са младежи до 24 г.). 32.9% от постъпилите на работа младежи не са били регистрирани в бюрата по труда.

Неактивните младежи са приоритетна група и по ОП РЧР 2014 – 2020. Програмата има специален инвестиционен приоритет, в който са концентрирани мерки за младежи до 29 г., сред които безработни и неактивни лица от групата NEETs. По отношение на младите хора стартира прилагането на цялостен подход, при който лицето се подкрепя от момента на идентифицирането му като неактивно лице, до осигуряването на подкрепа за интеграцията му на пазара на труда. Предвидените услуги се предоставят не само от АЗ, а се включват и всички заинтересовани страни, включително НПО, работещи с млади хора, частни трудови посредници, социални партньори и др. По-конкретно, по **операция „Активни“** се реализират комплексно мерки за идентифициране на икономически неактивни младежи до 29 г., които не са в образование или обучение, както и дейности за улесняване включването им на пазара на труда. През 2016 г. започна реалното изпълнение на операцията, чийто цели са да бъдат обхванати 8 700 неактивни лица на възраст от 15 до 29 г. Младежите се активират с цел включване в пазара на труда чрез реализиране на информационни кампании и събития; трудови борси; индивидуална работа с лицата и определяне на потребностите; професионално ориентиране; психологическо подпомагане и др. Финансират се мотивационни обучения за активно търсене на работа, както и такива за придобиване на професионална квалификация или ключови компетентности в областите чуждоезиково обучение и дигитална компетентност, но съобразени с потребностите на работодателя. По схемата беше дадена възможност да кандидатстват работодатели в партньорство с неправителствени организации; организации, предоставящи посреднически услуги на пазара на труда; центрове за информация и професионално ориентиране; центрове за професионално обучение; социални партньори; общини и райони на общини и общински предприятия. Размерът на предоставяното финансиране е между 200 000 и 391 166 лв., а общият бюджет на операцията е 26 млн. лв., като са сключени 76 договора на стойност 22 234 305,91 лв.

Към края на 2016 г. са включени 406 неактивни лица между 15 до 29 г. (вкл.) извън обучение или образование.

Нова инициатива - **операция „Готови за работа”**, с бюджет 10 млн. лв., е насочена към стимулиране на активността на младежи до 29-годишна възраст, които не са нито в образование или обучение, нито в заетост (NEETs), вкл. не са регистрирани като безработни лица бюрата по труда, и за подобряване на възможностите им за намиране на работа и трудова реализация. Конкретен бенефициент по операцията е Агенцията по заетостта, а очакванията да бъдат включени 10 000 безработни и неактивни младежи от 15 до 29 г., като 3 000 при напускане на операцията следва да са ангажирани с образование/обучение, да получават квалификация или да работят, включително като самостоятелно заети лица. Проектът ще стартира след като приключи оценката на подаденото от АЗ проектно предложение.

Важна дейност в процеса по достигане и идентифициране на неактивните младежи е популяризирането на НПИЕГМ и на възможностите, които Плана предоставя за младите хора посредством включените в него мерки и дейности. Това е основна цел на стартирания през март 2016 г. **Проект VS/2016/0050 „Повишаване на информираността сред младежите относно Гаранцията за младежта в България“**, финансиран по Програма на Европейския съюз за заетост и социални иновации (ЗиСИ). По проекта са предвидени дейности, с които да се популяризира Гаранцията за младежта в България, но също и да се подпомогне работата на младежките медиатори – да споделят своя опит, трудности, да бъдат подпомогнати да се организират в неформална мрежа. През 2016 г. екипът по Проекта осъществи всички подготвителни работи за изпълнение на дейностите по Проекта, а именно:

- Изготвена бе покана за избор на експерт за разработване и поддръжка на национален он-лайн портал за Гаранцията за младежта в България;
- Подготвена и изпълнена бе обществена поръчка за документиране и разпространение на 5 успешни примера, свързани с конкретни младежи, бенефициенти по Гаранцията за младежта – заснети бяха 5 кратки филма;
- Подготвена и изпълнена бе обществена поръчка за възлагане на логистичните дейности по проекта, свързани с отпечатването на информационни и рекламни материали, както и за организиране и провеждане на 6 информационни дни за популяризиране на Гаранцията за младежта и възможностите по нея, 2 семинара на местно ниво и конференция с международно участие. Към края на 2016 г. бяха отпечатани листовки, плакати, както и изработени торби, чанти, тефтери, химикалки и ключодържатели за разпространение сред младите хора, като част от изготвените материали се предоставят на младежките медиатори, за да ги използват в ежедневната си работа. Проведен бе и първият информационен ден в гр. Карнобат, на който участваха повече от 100 младежи от региона, вкл. неактивни.
- Изготвена бе и покана за избор на експерт, който да разработи Наръчник за идентифициране и активиране на младежи от групата NEETs. Наръчникът ще бъде полезен за работата на младежки медиатори, които не са участвали в обучение по реда на НП „Активиране на неактивни лица“, както и за различни институции и организации, ангажирани с активирането на младежи.

Реализацията на проекта продължава и през 2017 г. като предвиденият срок за приключване на дейностите е 31 август.

2.4. Подкрепящи мерки за интегриране на пазара на труда

Добавената стойност от изпълнението на Гаранцията за младежта към дейностите за трудова реализация на младежите е краткият срок – 4 месеца, за предоставянето на оферта и преди всичко – качеството на отправените предложения. Младежите, обект на Гаранцията могат да се възползват от разнообразни възможности, свързани с подпомагане трудова им реализация:

- Обучение за придобиване на професионална квалификация и/или ключови компетентности, търсени на пазара на труда;
- Подкрепа за намиране на работа на първичния пазар на труда;
- Подкрепа за създаване на работни места за наемане на безработни младежи, регистрирани в бюрата по труда;
- Осигуряване на стажуване на работно място за младежи с образование и квалификация;
- Осигуряване на чиракуване за младежи с ниско равнище на образование и без квалификация;
- Субсидиране на временна заетост;
- Предоставяне на услуги от мрежата на европейските служби за заетост (EURES).

Статистическите данни показват значително подобрене в ситуацията на пазара на труда на младите хора в сравнение с 2013 г., когато бе одобрена Препоръката за въвеждане на Гаранцията за младежта. Въпреки това, в България все още остават предизвикателствата, свързани с трудова реализация на младежите от най-уязвимите групи – с ниско или нетърсено образование, без професионална квалификация, без професионален и/или трудов опит, без ключови умения и трудови навици, преждевременно напуснали училище, както и загубилите трудова мотивация поради продължителен престой без работа, икономически неактивни и обезкуражени.

Действията за интегриране на пазара на труда включват конкретни мерки и програми, даващи възможност на младите хора да започнат първа работа, да стажуват, чиракуват, да се обучават на работното място или да участват в друга форма на обучение. През 2016 г. се запази принципът младежите да са приоритетна целева група за включване във всички, подходящи за тях, програми и мерки за интеграция на пазара на труда.

С регистрираните в бюрата по труда младежи, чиято регистрация е с продължителност до 4 месеца и попадат в Гаранцията за младежта, работят трудовите посредници, ромските медиатори, кейс-мениджърите и психолозите с цел предоставяне на услуги и отправяне на оферта за включване в обучение и/или заетост. През 2016 г. на всички новорегистрирани младежи до 29 г. (92 189 младежи), вкл. младежите до 24 г. (40 306 младежи), са изготвени индивидуални планове за действие. Младежите са мотивирани за активно поведение на пазара на труда чрез осигуряване на възможности за заетост, чиракуване, стажуване или обучение.

В рамките на 4 месеца от регистрацията, с посредничеството и подкрепата на екипите в бюрата по труда и най-вече на трудовите посредници, през 2016 г. работа са започнали:

- 40 269 младежи до 29 г. (вкл. 15 134 младежи до 24 г.) на първичния пазар на труда;
- 23 106 младежи до 29 г. (вкл. 10 070 са младежи до 24 г.) по програми и мерки за заетост, стажуване и чиракуване, финансирани със средства, както от държавния бюджет, така и от ОП РЧР.

В различни форми на обучение са включени 4 199 младежи до 29 г. (вкл. 1 890 до 24 г.). От посочените, 223 младежи до 29 г. са завършили обучение за придобиване на професионална квалификация в рамките на Двугодишният план за обучение,

провеждано от ДП БГЦПО, насочен към изпълнението на комплекс от мерки като информиране, консултиране, професионални обучения, обучения по ключови компетентности, подходящи за упражняване на изучаваната професия/ специалност, както и придобиване на социални умения.

С промени в Закона за насърчаване на заетостта през 2016 г. бе регламентиран нов стимул за насърчаване на трудовата мобилност с цел работа. На всеки безработен, започнал работа в населено място отстоящо на повече от 50 км. от населеното място, в което е регистриран, ще се предоставят средства за покриване на разходи за детски ясли и градини, интернет и наем. Очакванията са от мярката да се възползват преди всичко младежи, тъй като те са по-мобилни – по-рядко има причини, които да ги задържат (като имоти, роднини и др.).

Програми, мерки и операции за заетост и обучение на безработни младежи

Общо в програми и мерки за заетост, финансирани със средства от държавния бюджет са участвали 4 042 младежи до 29 г. (от тях 1 503 до 24 г.). Сред инициативите, осигурили най-голяма заетост за младежи през 2016 г. са:

- Програма „Старт на кариерата”, която дава възможност на младежи със завършено висше образование, до 29-годишна възраст, в рамките на 9 месеца да придобият трудов стаж и опит по своята специалност чрез работа в публичната администрация. През 2016 г. в нова заетост са включени 896 младежи до 29 г.;
- По мерки за субсидирана заетост, по реда на Закона за насърчаване на заетостта е осигурена заетост на общо 1 969 младежи до 29 г. (от тях 1 026 до 24 г.). Посредством субсидии, работодателите се насърчават да наемат безработни младежи, вкл. за стажуване, чиракуване или на непълно работно време, съобразно образователно-квалификационния профил на младежа и продължителността на периода на безработица;
- Регионалните програми за заетост и обучение са дали възможност за заетост на 290 младежи до 29 г. (от тях 117 са младежи до 24 г.). Регионалните програми за заетост са специфичен инструмент за решаване на проблемите на местните пазари на труда. С цел създаването на възможност за въздействие на местно ниво за преодоляване на социално-икономическите проблеми и негативни тенденции на пазара на труда, със средства от държавния бюджет през 2016 г. стартира реализирането на 28 регионални програми за заетост, по които 299 работодатели разкриха работни места в изпълнение на дейности от широк диапазон – общественоползни дейности, благоустройство на населеното място, опазване на околната среда, екологични дейности и др. Основната цел на програмите е постигане на трудова и социална интеграция на безработни лица, отдалечени от пазара на труда и подкрепа на икономическия растеж и жизнена среда. Програмите са насочени към специфичните за всяка община групи в неравностойно положение на пазара на труда, в т.ч. и безработни младежи до 29 г.

В Ателиета за търсене на работа за усвояване на знания и умения за търсене на работа и представяне пред работодател, през 2016 г. са включени 27 344 младежи до 29 г., от които 11 666 са младежи до 24 г. Ателиета за търсене на работа се провеждат във всички бюра по труда в страната.

Услугата **индивидуално психологическо подпомагане**, предоставяна от психолозите, назначени по Национална програма „Активиране на неактивни лица”, е предоставена

на 1 572 младежи до 29 г., от които 698 са до 24 г. В **групови консултации за психологическо подпомагане** са участвали 4 668 младежи до 29 г., от които 1 964 са до 24 г.

През 2016 г. **мениджърите на случай**, назначени по Национална програма „Активиране на неактивни лица” са предоставили услугата индивидуално консултиране и са осъществили контакт със социални, здравни, образователни и др. институции за преодоляване на пречките за започване на работа на 1 545 младежи до 29 г., от които 733 са младежи до 24 г.³.

През 2016 г. бе разгърнато изпълнението на операции по ОП РЧР 2014 – 2020 г., насочени към младите хора, финансирани, както със средства от Инициативата за младежка заетост, така и от ЕСФ. Инвестициите бяха насочени, както към подкрепа наемаването на младите хора в реалната икономика, така и за създаване на основа за успешното им участие на пазара на труда и в бъдеще, посредством инвестиране в обучения.

През 2016 г. продължи изпълнението на **операция „Младежка заетост“** по ОП РЧР 2014-2020 г. С операцията се цели предоставянето на възможност за младежите до 29 г. да стажуват или да се обучават по време на работа при конкретен работодател и по този начин да повишат конкурентоспособността си, което ще улесни прехода от образование към заетост и ще доведе до натрупване на ценен професионален опит, необходим за заемане на свободни работни места, заявени от работодатели. През 2016 г. са сключени общо 3 959 договора с 3 515 работодатели на обща стойност 23 709 894,42 лв., като в заетост са включени 7 146 безработни младежи до 29 г. (от тях 3 474 са на възраст до 24 г.). В стажуване са участвали 1 769 младежи. Към месец декември 2016 г. е осигурена заетост за допълнителен 6-месечен период след субсидирания период на общо 649 младежи. В обучение на работното място са включени 5 377 младежи. Изплатените средства през 2016 г. са в размер на 22 242 863,94 лв.

За намаляване на младежката безработица, по ОП РЧР са предприети и други действия чрез операции, насочени към повече възможности за придобиване на нови, адекватни на нуждите на бизнеса умения и възможности за започване на работа. В началото на 2016 г. започна набирането на заявки от работодатели за разкриване на свободни работни места по **операция „Обучения и заетост за младите хора“**. В рамките на операцията се предвижда безработните младежи да бъдат предварително обучени по професии и ключови компетентности, посочени от работодателя преди да започнат работа. В случай, че младежите разполагат с необходимата квалификация и не се нуждаят от включване в обучение, те директно се насочват към заявени от работодатели работни места, които получават субсидии за наетите по операцията. Очакванията са в дейности по операцията, която е с бюджет 115 млн. лв., да бъдат включени 23 000 безработни младежи до 29 г., като поне 17 250 от тях при напускане на операцията следва да бъдат ангажирани с образование/ обучение, да получават квалификация или да имат работа. В края на ноември 2016 г. стартира вторият етап на операцията, в който освен директна заетост ще бъде предоставена възможност за обучение с ваучери на безработните младежи. На 09.12.2016 г. приключи срокът за набиране на заявки за свободни работни места. Броят на подадените заявки за участие в проекта е 2 095 за разкриване на 7 557 свободни работни места. От тях 2 821 включват

---

³ Данните за постъпилите на работа и включените в обучение и мотивация младежи се отнасят за младежите с регистрация в бюрата по труда до 4 месеца след датата на регистрация. Данните за младежите с предоставена услуга индивидуално консултиране от кейс-мениджър, индивидуално психологическо подпомагане, групово консултиране, участие в Ателие за търсене на работа и участие в трудови борси се отнасят за всички регистрирани младежи.

преминаване на обучение, а останалите 4 736 са за директна заетост. Към края на декември 2016 г. действащи са 710 договора на стойност 37 631 185,44 лв., а в заетост са включени 12 223 младежи.

Операция „Ново работно място“ с бюджет в размер на 125 млн. лв., която не се финансира със средства от Инициативата за младежка заетост, включва като една от приоритетните си групи неактивни и безработни младежи до 29 г. Операцията има за цел да осигури предпоставки за създаване на устойчиви работни места за безработни и неактивни лица посредством комбинация от мерки за осигуряване на подходящи обучения, включително на работното място, както и предоставяне на разнообразни стимули за работодателите за разкриване на нови работни места. Работодателите се стимулират да наемат лицата от целевите групи не само чрез осигуряване на финансиране на професионално обучение или обучение по ключови компетентности и последващо предоставяне на субсидирана заетост за период до 12 месеца, но и чрез закупуване на оборудване, обзавеждане, дълготрайни нематериални активи и стопански инвентар за новоразкритите работни места. Размерът на безвъзмездната помощ за индивидуален проект е между 50 000 и 391 166 лв. Очакванията са по операцията да бъдат включени 9 375 безработни и неактивни участници, като 7 813 при напускане на операцията ще придобият квалификация и ще имат работа. Към настоящия момент са сключени 551 договора на стойност около 91 445 393,92 лв., реално изплатени са 16 149 202,94 лв., на база междинни плащания са верифицирани 422 029,94 лева, като се отчита включване на 73 безработни и неактивни участници, верифицирани в подадените междинни доклади. Процесът на договаряне продължаваше до края на 2016 г. и същински резултати по отношение на включените неактивни младежи ще могат да се отчетат през 2017 г.

През 2016 г. бяха подготвени за обявяване нови операции, в чиито приоритетни групи присъстват и младите хора:

- **операция „Специфични обучения“** е с бюджет 10 млн. лв. и ще даде възможност на работодатели да кандидатстват с проектни предложения за провеждане на специфични за компанията обучения, насочени към осигуряване на достъп до продължаващо обучение на работещите и осигуряване на достъп до иновативни форми за учене през целия живот, както и за включване на неактивни и безработни, които те наемат. Тези обучения ще бъдат съобразени с индивидуалните особености на производствените процеси и работните места в предприятията. Операцията е силно фокусирана към удовлетворяване на потребностите в сектори, основаващи се на знанията, високите технологии и ИКТ, преработвателната промишленост с по-висока добавена стойност на труда и специфичните обучения са важни поради факта, че качеството на образование и количеството завършващи специалисти не отговарят на нуждите на тези компании. Очаква се в обучение да бъдат включени 2 000 неактивни и безработни лица, както и 1 000 заети лица.
- по **операция „Подкрепа за предприемачество“**, с общ бюджет 5 млн. лв., ще се финансират проекти на организации, предоставящи комплекс от обучения и услуги за разработването и преценката на идеите за бизнес дейности, придобиването на нужни знания и умения за управлението на бизнес и разработването на жизнеспособни планове за реализация на успешна стопанска дейност. От операцията ще могат да се възползват младежи до 29 г., желаещи да започнат самостоятелна стопанска дейност, в т.ч. неактивни, безработни или работещи. Желаящите ще трябва да установят контакти с организациите, след като последните бъдат избрани за бенефициенти по ОП РЧР и сключат договор

за финансиране, което се очаква да стане през 2017 г. Операцията ще подпомогне потенциалните предприемачи за стартиране на бизнес, както и да се насочат към възможностите за финансиране на бизнеса чрез финансовите инструменти (микрокредити и гаранции), за които програмата представя финансиране чрез „Фонд мениджър на финансови инструменти в България“ ЕАД. Очакванията са 1 650 неактивни и безработни лица и най-малко 700 заети да участват в операцията.

От стартирането на реализацията на НПИЕГМ АЗ провежда проучване относно информираността на младежите до 24 годишна възраст за инициативата „Гаранция за младежта” чрез попълване на анкетна карта при регистрация в бюрото по труда. Анкетата включва два въпроса: (1) „Знаете ли какво представлява инициативата „Гаранция за младежта”?” и (2) „От къде научихте за инициативата „Гаранция за младежта”?”. Обобщените резултати от проведеното анкетиране през 2016 г., които не са представителни, тъй като не обхващат всички младежи, получили възможности по Гаранцията за младежта, показват, че от попълнените анкетата положителен отговор на първия въпрос са дали 16 483 младежи, а отрицателно са отговорили 705 младежи.

Разпределението на отговорите на Въпрос 2 е следното:

От средствата за масова информация	От близки и познати	От Интернет	От бюрото по труда	От работодателите	От младежки организации	От НПО	От други източници
999	973	1 457	15 518	513	128	50	89

Най-много младежи са научили за инициативата от бюрата по труда, следвано от интернет, средствата за масова комуникация и близки и приятели, като част от младежите са посочвали повече от един отговор. Трудовите посредници от ДБТ информират всеки младеж относно Европейската гаранция за младежта, предоставяните услуги и възможности за реализация на пазара на труда.

3. Финансиране

Предвиденото в НПИЕГМ финансиране е от средствата от държавния бюджет за осъществяване на активната политика на пазара на труда, средства от ЕСФ по реда на ОП РЧР 2007 – 2013 г. (през 2016 г. вече не се изразходват средства по тази програма), както и по ОП РЧР 2014 – 2020 г., в чиито рамки средствата са, както от ЕСФ, така и от Инициативата за младежка заетост (ИМЗ).

Реализацията на мерки и програми за заетост и обучение на младежи през 2016 г. се финансираше със средства от държавния бюджет за активна политика на пазара на труда (по реда на Националния план за действие по заетостта през 2016 г.) и бе допълнено със средства от ИМЗ/ЕСФ, посредством изпълнението на операции по ОП РЧР 2014 – 2020 г. – „Младежка заетост“, „Обучение и заетост за младите хора“, „Ново работно място“ и „Активни“.

От средствата за активна политика на пазара на труда са финансирани дейности за субсидиране на заетост и обучения, както и за идентифициране и активиране на неактивни младежи (в изпълнение на Национална програма „Активиране на неактивни лица“). По мерки и програми, насочени единствено към младежите са изразходвани средства в размер на 6 300 510 лв., което представлява 9.3% от общо изразходваните за програми и мерки средства от бюджета за активна политика на пазара на труда през 2016 г. В допълнение, младежите се насочват приоритетно по останалите програми и мерки, изпълнявани от АЗ, подходящи за тях. 20.6% от всички включени в програми и

мерки, финансирани със средствата за активна политика на пазара на труда, са били младежи до 29 г. (което съотнесено към изразходваните средства представлява близо 14 млн. лв.).

4. Оценка и непрекъснато подобряване на схемите

За да се гарантира ефективно използване на средствата, а и за да се проследява напредъка по изпълнението на действията, насочени към младежите, важен акцент в изпълнението на НПИЕГМ са оценката и мониторингът на програмите и мерките. Съгласно предвиденото в НПИЕГМ, в България се прилага Методика за мониторинг и оценка на активните програми и мерки на пазара на труда. Пълният цикъл на наблюдение и оценка включва:

- Текущо наблюдение на изпълнението на програмите и мерките: ежемесечно АЗ предоставя в МТСП информация относно изпълнението на програмите и мерките, насочени към младежите. В допълнение, в рамките на дейността на Координационния съвет на всяко тримесечие се представя информация относно изпълнението на ангажиментите на организациите/институциите, отговорни за изпълнението на НПИЕГМ;
- Годишен анализ и оценка: настоящият доклад представя изпълнението на НПИЕГМ през 2016 г.

В допълнение към текущото отчитане на дейностите по НПИЕГМ и в изпълнение на Методиката за мониторинг и оценка на активните програми и мерки на пазара на труда, през 2017 г. е планирано провеждането на изследване на програмите и мерките, финансирани със средства от държавния бюджет, включително и на насочените към младежи, които са част и от НПИЕГМ, за оценка на техния брутен и нетен ефект. Оценката е част от проект BG05M9OP001-1.007-0001 „Повишаване ефективността на провежданата политика по заетостта“ по ОП РЧР 2014 – 2020 г., който стартира изпълнението си през 2016 г., когато бе сключен и договорът за провеждане на оценката.

Съгласно чл. 19 на Регламент (ЕС) № 1304/2013, най-малко два пъти по време на програмния период Управляващият орган (УО) на ОП РЧР 2014 – 2020 г. следва да извърши оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на предоставяната съвместно от ЕСФ подкрепа и специално разпределените средства за ИМЗ, включително и за изпълнението на Гаранцията за младежта. В тази връзка, в изпълнение на сключен през 2015 г. договор за извършване на оценка на мерките по Инициативата за младежка заетост в рамките на приоритетна ос 1 на ОП РЧР 2014 – 2020 г., публикувана Оценка на мерките по ИМЗ в рамките на приоритетна ос 1 на ОП РЧР 2014 – 2020 г. (<http://esf.bg/otsenka/>). Прегледът на оценката показва следното:

- Параметрите на ИМЗ (като интегрирана част от ОП РЧР и основна компонента от политиката за прилагане на Гаранцията за младежта) са изцяло съобразени с релевантните стратегически документи на ЕС и на България, а изпълняваните към момента мерки са планирани при осигурено широко представителство на всички заинтересовани страни. Интервенциите по ИМЗ логически се допълват с останалите мерки и програми в рамките на активната политика, в т.ч. с интервенциите по ЗНЗ, а съвместното изпълнение на всички активни политики се характеризира и с определен ефект на синергия.
- В рамките на изпълнението на ИМЗ са създадени предпоставки за участие на всички допустими целеви групи и са спазени принципите на равно третиране и недискриминация. Сравнителните данни на профила на участниците в схемата и

младежите на възраст 15-29г. в страната показват, че структурата на участниците възпроизвежда структурата на младежите в страната, с някои малки изключения, които са породени от специфичното разпределение на безработните младежи по райони и някои демографски специфики на безработицата.

- От гледна точка на дефинираните като допустими целеви групи, разработените мерки съответстват в голяма степен на техните нужди и специфики, и спомагат за улесняване на прехода от образование към заетост. От гледна точка на целевите групи, описани в НПИЕГМ, мерките, приложени до този момент не са адаптирани в достатъчна степен към всяка една от целевите групи. Основен е проблемът с отпадналите и тези без образование. Този проблем е в резултат на това, че информационното осигуряване на програмирането не позволява дизайнът на мерките да обхване изцяло особеностите на тази целева група.

Изпълнението на Гаранцията за младежта се мониторира и отчита и на ниво ЕС. Ежегодно държавите-членки представят напредъка си по изпълнението на националните си планове и получават оценка от Европейската комисия (ЕК) относно постигнатия напредък. В началото на декември 2017 г. МТСП представи изпълнението на НПИЕГМ, както и предприетите действия в отговор на специфичната препоръка към България, отнасяща се до младежите. В заключенията си ЕК посочи, че високият дял на младежите от групата NEETs в България е голямо предизвикателство за страната – много голям брой от тях не са регистрирани в бюрата по труда. Едновременно с това е налице и висок брой на нискоквалифицирани и рано отпаднали от образователната система младежи – това прави задачата за активирането им още по-трудна. ЕК приветства мерките, представени от България, които бяха оценени като разнообразни и важни за активирането. Статистическите данни показват, че са налице позитивни промени, но са необходими по-нататъшни усилия за регистриране на неактивните младежи. Необходима е обвързаност и взаимодействие между образователната система и пазара на труда. В заключенията си ЕК посочва, че приветства и припознава стъпките, които България е предприела по отношение на интегрирания подход за работа с младежите от групата NEETs. Остават, обаче, две важни предизвикателства: обхващане на нерегистрираните в бюрата по труда неактивни младежи и целенасочена и широкообхватна работа с нискоквалифицираните младежи. Комитета по заетостта оцени положително работата по активиране на неактивните младежи, но посочи че все още сме изправени пред сериозни предизвикателства. Налице е всеобхватен подход, но е необходим адекватен капацитет за справяне с проблемите на младежите от групата NEETs. Налице е несъответствие между търсеното и предлаганото образование при младежите.

Мониторингът от страна на ЕК по изпълнението на НПИЕГМ ще продължи до 2020г., както посредством регулярното събиране на данни, предоставяни от АЗ, за изпълнението на Гаранцията за младежта в България, така и с преглед на напредъка по изпълнение на специфичната препоръка в областта на ситуацията на младежите на пазара на труда.

Заключение

Вече е налице натрупан опит в изпълнението на Гаранцията за младежта в България, програмиран е и значителен по размер финансов ресурс (както от Инициативата за младежка заетост, така и от ЕСФ) – предпоставки за постигнатите резултати, а също и за продължаване на работата за пълно обхващане на безработните и неактивните младежи, които попадат в обхвата на Гаранцията за младежта. През 2016 г. бе

поставено и началото на мащабна информационна кампания, с която да се достигне до максимален брой младежи.

През 2016 г. основно бе наблегнато върху количествените показатели за изпълнение на Гаранцията, но остава като предизвикателство отправянето на качествено предложение за обучение, работа или за връщане в образователната система към младежите до четвъртия месец от регистрацията им в бюрата по труда. Наличните данни показват, че през 2016 г. продължи положителния процес за трудова реализация на младежите. Няма данни, обаче, които да дават информация доколко успешен е процеса по връщане в образователната система. Въвеждането на система за ранно предупреждение в 19 пилотни общини се очаква да допринесе за превенцията на ранното отпадане на учениците от образователната система.

По отношение на неактивните младежи продължи работата по тяхното идентифициране от младежките медиатори, назначени в бюрата по труда, както и в изпълнение на одобрените проекти по операция „Активни“ (по ОП РЧР). Положителната тенденция на намаление на безработните младежи е предпоставка занапред да се постави нов акцент в изпълнението на Гаранцията за младежта в България – достигането и активирането на младежите от групата NEETs за по-пълното им обхващане и регистриране. Необходимо е да се разработят нови инструменти и стимули, които да бъдат използвани в процеса на активиране. Дейностите в тази насока се очаква да бъдат разширени посредством новата операция по ОП РЧР „Готови за работа“. През 2016 г. стартира и кампания за популяризиране на възможностите по Гаранцията за младежта в България посредством изпълнението на Проект VS/2016/0050 „Повишаване на информираността сред младежите относно Гаранцията за младежта в България“, финансиран по Програма на Европейския съюз за заетост и социални иновации (ЗиСИ).

Като цяло, продължи водещата роля на МТСП (посредством АЗ) и на МОН, в изпълнението на НПИЕГМ през 2016 г., посредством изпълнението на специфичните политики в областта на пазара на труда и образованието. Припознаването на Гаранцията за младежта като ангажимент на всички институции и организации, имащи отношение към политиките, свързани с младите хора, е необходимо да се засили през 2017 г. посредством конкретни действия за осигуряване на заетост, включване в обучение или връщане в образователната система на младежите.

През настоящата 2017 г. ще продължи изпълнението на програмите и мерките за заетост и обучение на младежи и на операциите по ОП РЧР. Ще продължи информационната кампания в страната. В допълнение ще се предприемат мерки за повишаване на резултатите от работата на младежките медиатори посредством провеждането на два семинара и предоставянето на информационни и рекламни материали, които да използват в работата си с младежите.

Организациите на национално представителните организации на социалните партньори вече изпълняват проекти, финансирани със средствата за активна политика на пазара на труда през 2017 г., по които младежите отново са приоритетна група.

Основен приоритет и през 2017 г. ще бъде отправянето на качествено предложение за обучение, работа или за връщане в образователната система към младежите до четвъртия месец от регистрацията им в бюрата по труда.

Обобщена информация за изпълнението на активните програми и мерки за заетост и обучение на регистрираните безработни младежи през 2016 г.

Показатели	Младежи до 29 г. (вкл.)	Младежи до 24 г. (вкл.)
Всичко регистрирани към 31 декември 2016 г.	37 667	14 095
Регистрирани с продължителност на регистрацията до 4 месеца	21 816	8 334
Регистрирани младежи през месеца	5 714	2 327
Включени в консултиране и подпомагане при търсене на работа - безработни с предложена услуга, в това число новорегистрирани с изготвени индивидуални планове за действие	179 521	69 716
Включени в обучение	1 362	596
Започнали работа по мерки за заетост	1 969	1 026
Започнали работа по програми за заетост	2 073	477
Започнали работа по ОП РЧР	19 064	8 567
Започнали работа на първичния пазар	40 269	15 134
Брой проведени младежки трудови борси	36	
Брой младежи, участвали в трудовите борси	5 257	1 613
брой младежи, започнали работа след участие в трудовите борси	3 443	861
от тях: - с регистрация в ДБТ	2 310	578
- без регистрация в ДБТ	1 133	283

Приложение 2

Включени безработни младежи в заетост по програми, проекти и насърчителни мерки, финансирани от държавния бюджет, в рамките на Националния план за действие по заетостта през 2016 г.

№	Програма / проект / мярка	До 24 г. (вкл.)	До 29 г. (вкл.)	Изразходвани средства от ДБ (лв.)*
1	Програма „Старт на кариерата“	211	896	3 871 391
2	Национална програма „Асистенти на хора с увреждания“	105	321	-
3	Национална програма за заетост и обучение на хора с трайни увреждания	31	77	-
4	Национална програма „Мелпомена“	12	49	-
5	Програма „Клио“	7	18	-
6	Национална програма за заетост и обучение на бежанци	1	2	-
7	Програма за обучение и заетост на продължително безработни лица	31	100	-
8	Регионални програми за обучение и заетост	117	290	-
9	Проект „Красива България“	33	48	-
10	Квалификация, Личностна Интеграция и Професионално Съдействие	48	110	-
11	Проект „Шанс за работа – 2016“	49	125	-
12	Проект „Хоризонти“	36	74	-
13	Проект „Нови хоризонти“	59	96	-
14	Качествена работна сила – стабилен пазар на труда	43	118	-
15	Насърчаване на работодателите да наемат безработни лица до 29-годишна възраст (чл. 36, ал.1 от ЗНЗ)	619	1 343	1 701 754
16	Насърчаване на работодателите да наемат безработни лица до 29-годишна възраст с трайни увреждания, включително военноинвалиди, както и младежи от социални заведения, завършили образованието си (чл. 36, ал. 2 от ЗНЗ)	5	13	18 430
17	Насърчаване на работодателите да наемат на непълно работно време безработни младежи до 29 г. с непрекъснато поддържана регистрация не по-малко от 12 месеца (чл. 36а от ЗНЗ)	39	132	186 222
18	Насърчаване на работодателите да наемат за стажуване безработни лица до 29 годишна възраст (чл. 41 от ЗНЗ)	56	108	209 940
19	Насърчаване наемаването на безработни младежи с основно и по-ниско образование и без квалификация за чиракуване под ръководството на наставник (чл. 41а от ЗНЗ)	70	149	312 773
20	Насърчаване разкриването на работни места за стажуване (чл. 46 от ЗНЗ)	1	8	-

21	Насърчаване разкриването на работни места за обучение чрез работа (чл. 46а от ЗНЗ)	1	1	-
22	Насърчаване на предприемачеството за лица, регистрирали микропредприятие (чл. 49 от ЗНЗ)	1	11	-
23	Насърчаване на работодатели-микропредприятия да разкриват работни места, като се субсидират първите 5 разкрити работни места (чл. 50 от ЗНЗ)	16	48	-
24	Насърчаване на работодателите да наемат безработни лица с трайни увреждания, вкл. военноинвалиди за работа на пълно или на непълно работно време (чл. 52, ал. 1 от ЗНЗ)	7	9	-
25	Насърчаване на работодателите да наемат безработни лица – самотни родители (осиновители) или майки (осиновителки) с деца до 5-годишна възраст (чл. 53а от ЗНЗ)	16	56	-
26	Насърчаване на работодателите да наемат безработни лица, изтърпели наказание „лишаване от свобода“ (чл. 55 от ЗНЗ)		1	-
27	Насърчаване на работодателите да наемат продължително безработни лица (чл. 55в от ЗНЗ)	2	8	-
28	Насърчаване на работодателите да разкриват работни места за чиракуване (чл. 55г от ЗНЗ)	5	16	-
29	Насърчаване на работодателите да наемат безработни лица на „зелени работни места“ (чл. 55д от ЗНЗ)	3	11	-

* Посочени са средствата само по програмите/мерките, по които младежите са единствена целева група.